

**Jaarverslag 2013
Commissie van Toezicht op de
Arrestantenzorg Limburg**

Auteur: mevrouw drs. N.G.M. Loos- van der Burg, afdeling Kabinet.

Datum: maart 2014

Corsapostnummer: 14plu20013

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	3
1.1	De wettelijke basis en samenstelling van de commissie	3
1.2	De taken en werkwijze van de CTA	4
2	Ontvangst en rondleiding	5
3	Registratie	6
4	Huisvesting	7
4.1	Cellen	7
4.2	Ophoudkamers	7
4.3	Luchtplaatsen	8
4.4	Sanitair	8
4.5	Overige ruimten	8
5	Veiligheid van arrestanten	10
5.1	Gebruikersvergunning	10
5.2	Ontruimingsplannen en -oefeningen	10
5.3	BHV	10
5.4	Afwezigheid van gevaarlijke voorwerpen	11
5.5	Oogdouches	11
5.6	Legionellabeleid	11
5.7	Schoonmaakprotocollen	11
5.8	Voedselopslag	12
5.9	Cameratoezicht	12
5.10	Transportmiddelen	12
6	Veiligheid arrestantenverzorgers	13
6.1	Kwalitatieve en kwantitatieve adequate personeelsbezetting	13
6.2	Communicatie- en alarmeringssystemen	13
6.3	Berging van geweldsmiddelen	13
6.4	Periodiek overleg	13
6.5	Scholing	13
7	Bejegening van arrestanten	14
7.1	Oneigenlijk gebruik van cellen en/of ophoudkamers	14
7.2	Huisregels	15
7.3	Kwaliteit en kwantiteit voedsel	15
7.4	Persoonlijke hygiëne	15
7.5	Kleding	15
7.6	Ontspanning	15
7.7	Luchten	15
7.8	Medische zorg	15
7.9	Aandacht c.q. protocollen voor specifieke doelgroepen	16
8	De bevindingen van arrestanten	17

1. INLEIDING

Voor u ligt het jaarverslag 2013 van de Commissie van Toezicht op de Arrestantenzorg Limburg. Deze is op verzoek van het landelijk centrum Commissies van Toezicht Arrestantenzorg (LCCTA) op een meer eenduidige wijze opgesteld, waardoor het mogelijk wordt over meerdere jaren een duidelijker beeld te verkrijgen over de ontwikkeling van de kwaliteit van de arrestantenzorg in Nederland. Deze wijze van rapporteren zal worden geëvalueerd, zodat voor 2014 en verdere jaren tot een, door de korpschef in afstemming met het LCCTA, vastgesteld model kan worden gekomen.

Dit hoofdstuk gaat in op de wettelijke basis van de commissie van toezicht op de arrestantenzorg en op de samenstelling, taak en werkwijze van de commissie van toezicht in Limburg.

1.1 De wettelijke basis en samenstelling van de commissie

In navolging van de ingang van de Nationale politie per 1 januari 2013, is met ingang van die datum de Regeling toezicht arrestantenzorg 2013 van kracht geworden. Deze regeling omschrijft onder andere de samenstelling, taken en werkwijze van de commissie. Tevens staat de nieuwe rol van het landelijk centrum benoemd, dat zich concentreert op uniformering van de inspecties op basis van kwaliteitscriteria.

De vorming van de Nationale politie had onder meer tot gevolg dat de toenmalige afzonderlijke commissies van toezicht op de politiecellen in Limburg-Noord en Limburg-Zuid werden samengevoegd tot één commissie van toezicht op de arrestantenzorg Limburg (hierna te noemen de CTA), welke zich ten principale richt op het toezicht op de arrestantenzorg en niet meer, zoals voorheen, op het toezicht op politiecellen(complexen). De eerste vergadering van de commissie in de nieuwe samenstelling vond plaats op 7 januari 2013.

In artikel 2 Regeling toezicht arrestantenzorg 2013 is bepaald dat de CTA bij de samenstelling van de commissie rekening dient te houden met de benodigde maatschappelijke en bestuurlijke deskundigheid en ervaring van de leden (lid 2).

De CTA bestond dit jaar uit de volgende zeven leden:

drs. J.F.H.A.B. Waals (voorzitter)	voormalig burgemeester gemeente Venray
M. Meijer (vicevoorzitter)	hoofd veiligheid Penitentiaire Inrichtingen Zuid-Oost
T.H. Bergmans	vertrouwenspersoon Atrium medisch centrum Parkstad
drs. P.C.Y. Boelhouwers	directeur Penitentiaire Inrichtingen Zuid-Oost
L.G.J. Dircks	gepensioneerd afdelingshoofd bijzondere zorgafdeling in de PI De Geerhorst te Sittard
mevrouw ir. J.M.J. Ketelaar	regiodirecteur Reclassering Nederland
mr. J.J.M. Wassenberg	rechter arrondissementsrechtbank Roermond

Het secretariaat van de CTA werd vervuld door een beleidsmedewerker van de afdeling Kabinet van de Politie eenheid Limburg, mevrouw drs. N.G.M. Loos -van der Burg. Mevrouw M.M.J. van Altena-Köster verzorgde de secretariële en administratieve ondersteuning.

1.2 De taken en werkwijze van de CTA

De CTA heeft in ieder geval tot taak¹:

1. toezicht te houden op de arrestantenzorg in de politiecellen(complexen) in de regionale eenheid, waaronder tevens begrepen de politiecellen(complexen) van de Landelijke eenheid politiediensten gelegen in het gebied van de regionale eenheid;
2. jaarlijks uiterlijk 1 maart rapport uit te brengen aan de korpschef over haar werkzaamheden en bevindingen, overeenkomstig een door de korpschef in afstemming met de voorzitters van de commissies vastgesteld model. De commissie brengt deze rapportage ook ter kennis aan de politiechef en burgemeesters binnen de eenheid. Dit rapport is openbaar;
3. gevraagd en ongevraagd aan de korpschef advies uit te brengen en inlichtingen te geven omtrent aangelegenheden betreffende de arrestantenzorg.

Teneinde de genoemde taken zo goed mogelijk te kunnen vervullen dienen de commissieleden zich regelmatig door eigen waarneming op de hoogte te stellen van de toestand van de arrestantenzorg. De leden hebben daartoe te allen tijde toegang tot de politiecellencomplexen, de ophoudkamers op de eenheden en het cellencomplex binnen de gerechtsgebouwen. Daarbij ontvangen ze van de politiechef en alle overige ambtenaren alle door hen gewenste inlichtingen en hebben ze het recht alle op de arrestantenzorg betrekking hebbende bescheiden, waaronder tevens worden begrepen de persoonsgegevens van de ingeslotenen, in te zien². Van de bevindingen tijdens een bezoek aan een of meer cellencomplexen en ophoudkamers wordt ten behoeve van de voor de locatie direct verantwoordelijke leidinggevende een verslag opgemaakt³.

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen met hierin de vergaderdata van de commissie in 2013 en de onderwerpen welke zijn behandeld.

¹ Artikel 3 Regeling toezicht arrestantenzorg 2013

² Artikel 4 lid 2 Regeling toezicht arrestantenzorg 2013

³ Artikel 4 lid 8 Regeling toezicht arrestantenzorg 2013

2. ONTVANGST EN RONDLEIDING

In 2013 hebben de commissieleden vier inspectiebezoeken aan de cellencomplexen in Roermond, Venlo, Heerlen, Maastricht en het gerechtsgebouw te Roermond afgelegd. Het gerechtsgebouw te Maastricht is in 2013 voor de eerste maal geïnspecteerd op 16 mei. De bevindingen van die inspectie maakte dat de CTA besloot om in de startfase, in ieder geval tot het einde van het jaar, het gerechtsgebouw te Maastricht maandelijks te bezoeken (in totaal 5 inspecties in 2013). Voorts zijn de ophoudkamers van 20 basiseenheden bezocht.

De inspectiebezoeken zijn in bijna alle gevallen door twee commissieleden afgelegd. Een enkele keer bezocht een commissielid een cellencomplex of ophoudkamer alleen. De commissieleden zijn bij de inspecties steeds vergezeld door een secretaris. De commissie heeft, waar het de cellencomplexen betreft, ervoor gekozen om per inspectieronde steeds enkele onderwerpen te kiezen waar extra aandacht aan wordt besteed (zie bijlage 1 voor een overzicht van de inspecties). Na elke inspectieronde heeft de CTA een brief met aanbevelingen verzonden aan de portefeuillehouder arrestantenzorg van de politie-eenheid Limburg. Waar dit noodzakelijk werd geacht werden bevindingen ook direct mondeling of per mailbericht teruggekoppeld aan de verantwoordelijken. Door de aanbevelingen van de commissie meteen door te geven aan de portefeuillehouder arrestantenzorg of andere direct verantwoordelijken binnen de politie-eenheid Limburg kunnen waar nodig sneller maatregelen worden getroffen.

In het merendeel van de gevallen (32 van de 41 inspecties) vonden de ontvangsten en rondleidingen door de politieambtenaren op een vriendelijke en correcte wijze plaats. Tevens werd om legitimatie gevraagd.

Een aantal uitzonderingen hierop vormden de inspecties van de ophoudkamers van enkele basiseenheden en de inspecties van het cellencomplex van het gerechtsgebouw te Maastricht.

In Tegelen werd er in navolging van de inspectie in 2012, vol verbazing gereageerd op de aankondiging van een inspectie. Na lang wachten arriveerde een wachtcommandant welke wel bekend was met de commissie en hen te woord stond.

Op de basiseenheden Brunssum, Landgraaf, Leudal/Maasgouw, Geleen, Venray, Horst en Stein werd niet gevraagd om legitimatie. Het ontvangst en begeleiding op de basiseenheid in Stein was zelfs onvoldoende te noemen. De houding van de aanwezige medewerkers kwam op de commissie over als geïrriteerd en gedemotiveerd. Er werd gevraagd 'wat we kwamen doen' en men was verbolgen over het feit dat de inspectie onaangekondigd plaatsvond.

Op 16 mei 2013 inspecteerde de CTA de cellen van het gerechtsgebouw te Maastricht voor de eerste maal. Snel bleek dat de rechtbankmedewerkers 'onwennig' reageerden op uitleg van de commissie omtrent het doel van de inspectie. Al met al was de wachttijd relatief lang en werd er niet om legitimatie gevraagd. Bij de inspecties die volgden (maandelijks) waren qua ontvangst slechts kleine verbeteringen merkbaar. De werkhouding welke meerdere malen bij de parketpolitie te Maastricht door de commissie wordt bemerkt getuigd van weinig respect voor zowel de commissie als de aanwezige arrestanten.

Op 21 oktober 2013 heeft een tweetal commissieleden een fysieke ontruimingsoefening binnen het cellencomplex Roermond bijgewoond. Zij vonden het erg interessant om van dichtbij een oefening te kunnen aanschouwen en dan met name de samenwerking en communicatie tussen brandweer en politie. De ontvangst en begeleiding bij deze ontruimingsoefening was naar tevredenheid.

Het totaal oordeel van de commissie over de ontvangst kan worden samengevat als **matig** (m.n. houding medewerkers parketpolitie gerechtsgebouw Maastricht).

3. REGISTRATIE

De logging (journaal) in BVH wordt nauwkeurig en correct bijgehouden. Alle contactmomenten (denk aan medicatieverstrekking, eten/ drinken, luchten, bezoek, douchen etc.) met de arrestant worden opgenomen in het journaal.

Bij ieder complex wordt tevens gewerkt met een groot white board. Hierop staat in 1 oogopslag te lezen hoeveel en welke arrestanten binnen zijn (minderjarig, man/vrouw, medische verzorging, beperkingen etc.).

Minderjarigen

Basisvoorziening handhaving (BVH) is niet specifiek ingericht voor minderjarigen; deze worden binnen één standaardsysteem samen met meerderjarigen geregistreerd. De minderjarigen zijn middels een * (sterretje) voor de naam te herkennen in het systeem.

Rechtstreeks uit BVH zijn geen gedetailleerde overzichten minderjarigen te extraheren ten behoeve van jaaroverzichten etc.

Het totaal oordeel over de registratie kan worden samengevat als **goed**.

4. HUISVESTING

Het onderwerp huisvesting stond in het eerste kwartaal van 2013 centraal. Alle cellencomplexen zijn onderworpen aan een grondige inspectie, waarbij de inrichting, voorzieningen, onderhoud (waaronder hygiëne) van de cellen en overige ruimten is gecontroleerd. Zowel het cellencomplex te Heerlen als Maastricht zijn in de loop van 2013 verbouwd, hiermee zijn tevens de belangrijkste opmerkingen van de CTA opgelost.

4.1 Cellen

De cellen binnen de eenheid Limburg voldoen over het algemeen aan de daaraan in regelgeving gestelde eisen met betrekking tot de afmetingen⁴, inrichting⁵ en voorzieningen⁶. Enkele afwijkingen hiervan: Zowel in Roermond als in Maastricht heeft de commissie in maart 2013 geconstateerd dat de ventilatieroosters verstopt zaten met stof en vuil, hierdoor werd er een tocht ervaren en was de verplaatsing van lucht ook duidelijk hoorbaar. De opmerking hierover van de commissie heeft ertoe geleid dat de schoonmaakcontracten onder de loep zijn genomen. Het bleek dat in Limburg-Zuid het reinigen van de ventilatieroosters onderdeel is van het schoonmaakcontract. Een gerichte schoonmaakactie had het gewenste resultaat, dit werd tijdens de volgende inspecties geconstateerd.

Bij het onderhoud⁷ van de cellen is wel een opmerking geplaatst. Het is wellicht niet te voorkomen, maar op veel plekken was er sprake van bekladding/ bekrassing.

4.2 Ophoudkamers

In het gerechtsgebouw te Roermond is geen sprake van cellen, maar van ophoudkamers, welke voldoen aan de gestelde eisen⁸. De meeste zijn eenpersoons, één meermansophoudkamer, één gecapitonneerde. Daarnaast zijn er twee kamers voor op civiele gronden geplaatste minderjarigen, met een veel vriendelijker uitstraling en speciale voorzieningen zoals een televisie. Alle ruimten zijn schoon en goed onderhouden.

Bij de eerste inspectie van het gerechtsgebouw te Maastricht bemerkt de commissie dat een van de celdeuren plotseling open ging, vermoedelijk vanwege enige speling tussen deur en deurstijl.

Hoewel de politieleiding aangeeft dat in de nabije toekomst de cellencomplexen ontlast zullen worden, door het plaatsen van identificatiezuilen op de toekomstige robuuste basiseenheden, merkt de commissie op dat de ophoudkamers in de basiseenheden momenteel slechts sporadisch gebruikt worden. Desgevraagd geven de politieambtenaren aan dat arrestanten voor zover noodzakelijk direct overgebracht worden naar een van de politiecellencomplexen. Tevens wordt geconstateerd dat bij diverse basiseenheden binnen de regio één van de ophoudkamers inmiddels voor andere doeleinden - droogkamer motorkleding of algemene opslag - wordt gebruikt en dat het onderhoud dientengevolge in enkele gevallen te wensen over laat. De commissie wijst erop dat zolang de ophoudkamers formeel als zodanig worden aangeduid, er een inspectieplicht bestaat en dat de aangewezen ophoudkamers dientengevolge moeten voldoen aan de geldende normen. De commissie heeft de korpsleiding dan ook verzocht een concrete uitspraak te doen inzake de aanwijzing van ophoudkamers in de diverse basiseenheden.

⁴ Minimale maatvoering (2,5 m x 2,2 m x 2,8 m en een minimale inhoud van 9 m³)

⁵ Tafel, stoel, bed, toilet, onwrikbaar vast bevestigd, werkbare afstand stoel-tafel, bedmaat minimal 210 cm, deur naar buiten draaiend.

⁶ Verwarming tot 22 graden, voldoende (nood)verlichting, voldoende lichtopening voor dag-nachtcyclus, voldoende ventilatie, communicatie met bewaking/ intercom, radio aanwezig en camera functioneert bij observatie/claustrofobie/soleer cel.

⁷ Beschadigingen, bekladding/bekrassing en schoongehouden.

⁸ Deur naar buiten draaiend, transparant deel van slagvast glas in deur ophoudkamer, communicatie met bewaking (intercom), verwarming tot 22 graden, voldoende ventilatie, redelijke omvang, beschadigingen, bekladding/ bekrassing, schoongehouden.

De opmerkingen van de commissie, geplaatst na inspectie van de ophoudkamers waren ofwel het vragen naar legitimatie, het up to date brengen van de ontruimings- BHV-plannen, kleine aanpassingen of reparaties en de wens van de commissie dat de apparatuur in de verhoorkamers uit veiligheidsoverweging wordt vastgezet aan de tafel, dan wel op het gebied van de schoonmaak.

In Hoensbroek werd door de commissie geadviseerd om de ophoudkamers niet meer te gebruiken, vanwege de geconstateerde (brand-) veiligheidsrisico's. Hier is door de politieleiding gehoor aan gegeven.

In Stein behoeft de attitude van het aanwezige personeel ten aanzien van de gecontroleerde zaken volgens de commissie duidelijk verbetering. De commissie proefde ontevredenheid en demotivatie bij het personeel.

4.3 Luchtplaatsen

Bij de parketpolitie zijn geen luchtplaatsfaciliteiten. Ingeslotenen verblijven er vaak langer dan een dagdeel en hierbij vraagt de commissie zich af of een luchtplaats geen eis is.

Qua inrichting van de luchtplaatsen op de cellencomplexen is weinig op te merken⁹. Wel vormt wederom de schoonmaak hierbij het grootste aandachtspunt. Met name de muren van de luchtplaats zijn dikwijls vies en besmeurd met allerlei vuiligheid. Onderzocht is of de reiniging met een hogedrukspuit een oplossing zou kunnen zijn. Dit had niet het gewenste resultaat, de coatinglaag van de vloer liet hierdoor los.

4.4 Sanitair

Het sanitair is qua inrichting¹⁰ op orde. In het cellencomplex Maastricht heeft de commissie geadviseerd om een tweetal daar aanwezige kunststof haakjes aan de muur uit veiligheidsoverweging te verwijderen, dit is gebeurd. In Venlo is tijdens een inspectie aan het begin van het jaar geconstateerd dat in een van doucheruimten de opzet-oogdouchevoorziening op de wasbak niet stevig genoeg was vastgezet, dit is ook verholpen. Enig zorgpunt is het schoonhouden van het sanitair. Zo heeft de commissie bij het cellencomplex in Roermond opgemerkt dat er een bruine aanslag aan de binnenkant van de toiletputten zit, welke klaarblijkelijk niet door reguliere schoonmaak te verwijderen is. De commissie heeft meerder malen aanbevolen om het schoonmaakbedrijf hierop aan te spreken. De politieleiding heeft aangegeven dat de opmerkingen met betrekking tot de schoonmaak zijn doorgegeven aan het schoonmaakbedrijf.

4.5 Overige ruimten

Na de verbouwing in 2013 bevindt zich in het cellencomplex te Heerlen een speciaal ingerichte ruimte voor bezoek en verhoor. Hierbij zijn twee ophoudkamers gescheiden door een ruit en kan middels een intercomsysteem gecommuniceerd worden. Overdracht van goederen kan hierdoor niet plaatsvinden. Bij de rechtbank in Roermond is ook voorzien in een tweetal gescheiden spreekkamers. De andere cellencomplexen hebben zo'n ruimte (nog) niet.

Het gerechtsgebouw te Maastricht heeft geen ophoudkamers voor civielrechtelijke jeugdigen/minderjarigen. Regelgeving per 1 januari 2013 schrijft voor dat de zorg voor niet strafrechtelijk gehechte minderjarigen valt onder de beveiliging van de rechtbank. Bij gebrek aan ruimte wordt hier in 2013 geen gehoor aan gegeven. Ook bestaat er geen speciaal (gescheiden) ingerichte gespreksfaciliteit voor advocatuur, reclassering etc. Politieleiding geeft aan dat de parketpolitie gebruik maakt van de faciliteiten van de rechtbank en dientengevolge geheel afhankelijk is van deze rechtbank voor eventueel gewenste aanpassingen. Dit baart de commissie grote zorgen, het kan niet zo zijn dat vanwege bezuinigingen bij de rechtbank de voorzieningen bij de parketpolitie niet op orde zijn.

⁹ Minimale omvang 30 m2, deels overdekt, rasterwerk, camera functioneert, schoongehouden

¹⁰ Watertemperatuur (max. 40 graden), capaciteit warmwatervoorziening (1 x per 2 dagen douchen), drempel tegen overlopen, beschadigingen, schoongehouden.

Alle cellencomplexen zijn voorzien van een aparte fouilleringsruimte. Dit is gewenst in verband met de privacy van de arrestant.

In de cellencomplexen Maastricht en Heerlen zijn claustrofobiecellen aanwezig. Eveneens in het voormalig cellencomplex te Sittard, maar deze is niet meer in gebruik.

In Venlo is zowel een recreatieruimte als een artsenruimte aanwezig.

Het totaal oordeel van de commissie over de huisvestingsaspecten van de cellencomplexen c.q. de ophoudkamers kan worden samengevat als **voldoende**. De commissie acht de voorzieningen bij het gerechtsgebouw Maastricht **onvoldoende**.

5. VEILIGHEID VAN ARRESTANTEN

5.1 Gebruikersvergunning

In 2010 heeft de commissie van Limburg-Noord (destijds commissie van toezicht op de politiecellen Limburg-Noord CTPC), het onderwerp gebruikersvergunning centraal gesteld. Uit inspecties bleek dat niet overal een gebruikersvergunning voorhanden was of zelfs bestond. In dat jaar heeft het secretariaat conform afspraak een afschrift van alle aanwezige gebruikersvergunningen (of geregistreerde aanvragen) ontvangen zodat die daar ter beschikking staan van de commissie. De gebruikersvergunningen zijn voor onbepaalde tijd geldig, mits het gebruik van het bouwwerk niet wijzigt ten opzichte van de oorspronkelijke aanvraag en er geheel wordt voldaan aan de in deze vergunning gestelde voorwaarden. De CTA Limburg heeft in 2013 de aanwezigheid van geldende gebruikersvergunningen voor de gehele eenheid niet onderzocht. Dit zal in 2014 aan bod komen.

5.2 Ontruimingsplannen en -oefeningen

Bedrijfsnoodplannen of calamiteitenplannen dienen per locatie op een gemakkelijk bereikbare plaats beschikbaar te zijn en goedgekeurd door de brandweer. In deze map worden tevens de (schriftelijke) evaluaties van gehouden oefeningen (ten minste jaarlijks) opgeslagen¹¹.

Bij het cellencomplex te Maastricht, Venlo en de parketpolitie Maastricht bleken zowel het BHV-plan als het ontruimingsplan bij naslag door commissieleden actueel c.q. geldig.

Bij de parketpolitie Roermond was een BHV/ ontruimingsplan aanwezig, echter gedateerd (eind 2010), in Heerlen en Venlo waren deze nog ouder (november 2007). Na de verbouwing van Heerlen zijn de plannen actueel gemaakt. Op de eenheden waar ophoudkamers zijn, is het slecht gesteld met de actualiteit van de plannen. Vrijwel overal waren deze verouderd.

Binnen de complexen in Limburg-Noord is in 2011 met de eenheidsleiding afgesproken dat er op ieder cellencomplex en basiseenheid jaarlijks een fysieke ontruimingsoefening dient plaats te vinden. De commissie heeft geconstateerd dat dit ook gebeurt. Enkele leden van de commissie hebben in 2012 en 2013 een ontruimingsoefening bijgewoond en zij zijn van mening dat de oefeningen op professionele wijze plaatsvinden zodat de verbeterpunten goed zichtbaar zijn.

Punt van aandacht is het vastleggen van de evaluatieverslagen van de (fysieke) ontruimingsoefeningen, dit gebeurt vrijwel nergens, zo heeft de commissie geconstateerd.

Het gerechtsgebouw te Maastricht heeft ten behoeve van een snelle en veilige (tijdelijke) onderbrenging van ingeslotenen bij ontruimingen/ alarmeringen, geen adequate insluitingsvoorziening op de afgesloten binnenplaats. Dit acht de commissie een (te) groot veiligheidsrisico.

5.3 BHV

Op een uitzondering na (de controle is niet geregistreerd of er is een blusmiddel over het hoofd gezien bij de laatste controle), zijn de brandblussers en -slangen in orde. Alle blusmiddelen worden jaarlijks door een extern bedrijf gecontroleerd en, indien noodzakelijk, vervangen. Ditzelfde geldt voor de inhoud van de BHV-koffers. De commissie heeft geadviseerd om bij de koffers een inventarisatielijst te hanteren en hierop aan te geven wanneer een product is aangevuld en wanneer de BHV koffer gecontroleerd is.

¹¹ Toelichting rapportagemodel cellencomplex/ophoudkamers versie 30 september 2013

Per dienst zijn er voldoende BHV opgeleide (politie)medewerkers aanwezig. Iedere medewerker krijgt jaarlijks een reanimatiecursus, deze staat los van de BHV cursus waarbij eerste hulp alsmede brandpreventie uitgebreider aan bod komen.

Op alle locaties zijn BHV kasten aanwezig. De inhoud ervan varieert wel iets, maar wordt jaarlijks bevoorrad.

Bij de parketpolitie te Maastricht was geen AED aanwezig, wel bij de rechtbank. Na dringend advies van de commissie is een AED in het cellencomplex geplaatst.

5.4 Afwezigheid van gevaarlijke voorwerpen (o.m. foullering en elektronische detectiepoort)

In het cellencomplex te Maastricht bleek tot verrassing van de commissieleden bij een test van de elektronische detectiepoort, waarbij een broodmes en vervolgens ook een metalen koffiekkan door de detectiepoort werd gehouden, dat de detectiepoort geen akoestisch detectiesignaal gaf. De reactie van chef arrestantenzorg hierop was dat bij de verbouwing nieuwe detectiepoorten zijn geplaatst, waarbij het afstellen van deze poorten nogal wat voeten in aarde heeft gehad. De elektronische detectiepoort dient als hulpmiddel ingezet te worden. De handmatige foullering blijft een must.

De intake procedure bij de verschillende complexen is gedegen opgesteld en wordt, zover de commissie kan beoordelen, nageleefd. De insluitingsfoullering vindt plaats direct voorafgaand aan insluiting, en zoveel mogelijk door een ambtenaar van hetzelfde geslacht.

De in te sluiten personen bij de parketpolitie worden bij aankomst nogmaals gefouilleerd. Alle items/ preciosa die ze bij zich hebben, worden op een innamelijst geregistreerd (dat door de in te sluiten persoon wordt ondertekend), en worden vervolgens in een sealbag in een afgesloten kluisje opgeborgen. Schoenen met veters worden ingenomen en er worden voetslippers verstrekt, waarna de persoon nog door een detectiepoort gaat.

De lunchpakketten die door Huis van Bewaring worden meegegeven aan in te sluiten personen worden door parketpolitie bij binnenkomst niet intensief gevisiteerd, maar slechts bevoeld. Ter uitsluiting van veiligheidsrisico's heeft de commissie geadviseerd de lunchpakketten bij aankomst intensiever te visiteren maar ook te bewerkstelligen dat de lunchpakketten niet (meer) aan de in te sluiten personen worden meegegeven, maar aan de transportbegeleiders.

5.5 Oogdouches

In alle complexen is een oogdouche aanwezig. De commissie heeft in het geval van het cellencomplex Venlo in het eerste kwartaal van 2013 de aanbeveling gedaan, om de daar aanwezige oogdouche door een loodgieter steviger op de wastafel te laten vastzetten. Hier is vervolgens ook gehoor aan gegeven.

5.6 Legionellabeleid

Naar zeggen worden op de meeste complexen de leidingen van douches, oogdouches en kranen periodiek doorgespoeld om legionella te voorkomen. Dit gebeurt door de huismeester. Dit wordt schriftelijk niet vastgelegd en is hierdoor niet controleerbaar. Daar waar dit niet gebeurde, heeft de commissie de aanbeveling gemaakt om minimaal 2x per week te spoelen.

5.7 Schoonmaakprotocollen

Eenheidsbreed bestaan schoonmaakprotocollen. Hierin staat exact beschreven welke schoonmaakwerkzaamheden en met welke frequentie door het schoonmaakbedrijf worden uitgevoerd.

De commissie heeft in 2013 uiteenlopende zaken geconstateerd. Daar waar de schoonmaak nog in eigen beheer gebeurt, is deze uitvoeriger en meer naar tevredenheid. Daar waar een extern schoonmaakbedrijf is ingeschakeld, laat de schoonmaak dikwijls te wensen over. Vooral het complex te Roermond is door de commissie meerdere malen als vies gestempeld. Hier heeft de commissie dringend geadviseerd om met het schoonmaakbedrijf in overleg te treden over betere schoonmaak.

In Maastricht werd geconstateerd dat de schoonmaak in de middaguren plaatsvindt. Hierop heeft de commissie geadviseerd om het schoonmaken in de ochtenduren te laten plaatsvinden, zodat de arrestanten langere tijd in schonere ruimtes kunnen verblijven.

Het schoonhouden van de luchtplaatsen lijkt overal een probleem (zie ook hoofdstuk Huisvesting, luchtplaatsen). Klaarblijkelijk wordt dikwijls tegen de muren en op de grond gespuugd en geplast. Daarbij liggen er vaak overal sigarettenpeuken. De luchtplaatsen worden naar zeggen eens per dag gereinigd. De commissie heeft in 2013 meerdere malen geadviseerd om de luchtplaatsen tussentijds te laten reinigen (desnoods door de arrestanten zelf). Op de locatie in Maastricht waren geen asbakken aanwezig, dit is later aangepast.

Op diverse complexen heeft de commissie in 2013 geconstateerd dat de ventilatieroosters in de cellen dicht zaten met stof en vuiligheid. Hierdoor was de luchtverplaatsing duidelijk hoorbaar. Na advisering van de commissie om dit met spoed op te pakken, is door de leiding adequaat gehandeld. Het bleek dat het schoonhouden van de ventilatieroosters ook tot de afspraken in het schoonmaakprotocol behoort en nadat het schoonmaakbedrijf hier op gewezen was, werd de situatie opgelost.

De commissie is voornemens om in 2014 extra aandacht te schenken aan de schoonmaakprotocollen, door deze bij politie op te vragen en inhoudelijk te (laten) toetsen.

5.8 Voedselopslag

De opslag van voedsel gebeurt op alle plaatsen conform de daarvoor opgestelde richtlijnen. Wel heeft de commissie gesignaleerd dat enkel vrieskisten tijdig ontdooit dienen te worden om ijsvorming te voorkomen.

5.9 Cameratoezicht (o.m. observatiecellen)

Bij de parketpolitie Maastricht heeft de commissie geadviseerd om de camerabeelden van de cellen op grotere / aparte monitorschermen weer te geven. In aansluiting daarop is bij onverhoopte (pogingen tot) suïcide van ingeslotenen snel optreden door parketpolitie essentieel.

5.10 Transportmiddelen

De transportmiddelen zijn in 2013 niet expliciet aan de orde gekomen bij de inspecties. Hier zal in 2014 aandacht aan besteed worden.

Het totaal oordeel van de commissie over de veiligheid van arrestanten kan worden samengevat als **matig** (m.n. actualiteit bedrijfsnoodplannen).

6. VEILIGHEID VAN ARRESTANTENVERZORGERS

Veel van de onder veiligheid arrestant vermelde zaken (voorgaand hoofdstuk) hebben ook betrekking op de veiligheid van arrestantenverzorgers.

6.1 Kwalitatieve en kwantitatieve adequate personeelsbezetting

Voor de cellencomplexen is een 3-3-2 systeem voorgeschreven: 3 medewerkers overdag en in de avond en 2 medewerkers in de nachtelijke uren (met uitzondering van het weekend, dan ook 3 in de nacht).

De commissie heeft geconstateerd dat alleen het cellencomplex te Roermond niet voldoet aan dit systeem.

De bezetting bij de parketpolitie te Roermond en Maastricht is voldoende.

De commissie kan zich op basis van gesprekken met de arrestantenverzorgers niet aan de indruk onttrekken dat het kennisniveau van het politie personeel hoger ligt dan het personeel dat via derden werkzaam is binnen de arrestantenzorg (G4S).

6.2 Communicatie - en alarmeringssystemen

In alle complexen zijn enkele alarmeringsknoppen getest. In alle gevallen schoten collega's te hulp, alhoewel de responstijd per locatie varieerde.

Buiten de noodknoppen aan de muur, dragen de verzorgers individueel een draagbaar alarmeringsapparaat.

De intercoms waren in orde.

Op de basiseenheid in Gennep waren er geen noodknoppen in de verhoor- en ophoudkamers aanwezig.

6.3 Berging van geweldsmiddelen

Bij ieder cellencomplex zijn kluisjes voorhanden waar de wapens in opgeborgen dienen te worden. Deze kluisjes bevinden zich in de voertuigsluis of net buiten het complex.

Bij de inspectie van de rechtbank te Maastricht in het tweede kwartaal, werd door de commissie geconstateerd dat een parketpolitie medewerker een vuurwapen droeg in het complex (in de wachtpost). Dit is niet conform protocol. Het transport van en naar de zittingszalen gebeurt met vuurwapen. Dit transporteren begint en eindigt in het cellencomplex en het gevaar dat dit met zich meebrengt wordt door de leiding onderkend. De commissie acht dit een onacceptabel veiligheidsrisico.

6.4 Periodiek werkoverleg

Naar zeggen vindt periodiek werkoverleg plaats, waarbij alle medewerkers op inhoud worden bijgepraat over zaken als nieuwe regelgeving, evaluatie oefeningen, personeelsplanningen en overige bijzonderheden.

6.5 Scholing

Naast de jaarlijkse herhalingstraining in het kader van reanimatie, volgen de BHV-ers een herhalingscursus specifiek voor de BHV.

Bij gelegenheid wordt een GGD arts uitgenodigd om tijdens een werkoverleg informatie te verschaffen over nieuwe fenomenen, zoals bijvoorbeeld hoe om te gaan met GHB gebruikers of verwarde personen. Verscheidene medewerkers hebben de commissie aangegeven behoefte te hebben aan meer van dit soort gerichte informatiebijeenkomsten.

Het totaal oordeel van de commissie over de veiligheid van arrestantenverzorgers kan worden samengevat als **voldoende**.

7. BEJEGENING VAN ARRESTANTEN

7.1 Oneigenlijk gebruik van cellen en/of ophoudkamers

In het eerste kwartaal van 2013 is extra aandacht gevestigd op dit thema bij de inspecties.

Met enige regelmaat worden arrestantenverzorgers geconfronteerd met personen waarbij afgevraagd dient te worden of deze wel in een politiecel 'thuishoren'.

De politieleiding geeft aan dat met betrekking tot de psychiatrische patiënten de algemeen aanvaarde opvatting is dat deze niet thuishoren in een cellencomplex. Vanuit ambtsinstructie en regelgeving heeft de politie enkel de plicht en de zorg om deze personen over te dragen aan de hulpverlening. Al jaren worden cellencomplexen gebruikt als ophoudplaats omdat de hulpverlening geen adequate aanpak kent. Gedurende 2013 is hierover de discussie op gang gekomen en zijn er stappen gezet om dit anders te organiseren. Dit laat onverlet dat herkenning en omgang met deze categorie mensen bijzondere aandacht vraagt.

Ook de GHB-verslaafde heeft bijzondere aandacht gezien de acute gevaarzetting waar deze mensen in kunnen geraken. Periodiek vinden er instructies plaats door bijvoorbeeld een GGD arts.

In het cellencomplex te Roermond wordt een apart excel-bestand bijgehouden van arrestanten die mogelijk psychiatrische problemen hebben en voor wie het RIAGG wordt ingeschakeld. Het is aan de hulpofficier van Justitie om te bepalen of contact met het RIAGG wordt gezocht. Vervolgens is het aan het RIAGG om te bepalen of ook zij een psychiatrische beoordeling noodzakelijk achten. In dat geval komen zij binnen twee uur ter plaatse. Indien het RIAGG dat aan de orde vindt wordt de arrestant zo snel mogelijk overgebracht naar een locatie waar voldoende psychiatrische zorg geboden wordt. Een enkele keer duurt dit proces erg lang, maar gemiddeld bevinden deze arrestanten zich twee tot maximaal vier uur in een politiecel. Zij worden niet per definitie ingesloten in een observatiecel. Ook die beslissing is aan de hulpofficier.

De arrestantenverzorgers beschikken (buiten de hierboven incidentele instructies) over geen enkele expertise of specifieke opleiding in de zorg voor arrestanten met psychische problematiek.

In het cellencomplex van het gerechtsgebouw te Roermond is er geen sprake van insluiting op de grond van artikel 3 Politiewet 2012; "hulpverlening aan hen die dit behoeven", die komen immers niet voor de rechter. Uiteraard kan het wel zo zijn dat personen met psychische aandoeningen worden ingesloten omdat ze voor de rechter moeten verschijnen. Het schort soms aan de informatieverstrekking over die personen door de instantie waar ze verbleven (via DV&O vanuit andere locaties dan Huis van Bewaring Roermond). Er bestaat tot op heden geen landelijk protocol betreffende de overdracht van personen en dan met name van personen met psychische problematieken. Door de landelijke expertgroep wordt gepleit voor het in een geautomatiseerd systeem vastleggen van alle vervoersbewegingen met daarin het vastleggen van bijzonderheden over de arrestant, zoals bijvoorbeeld het gegeven dat deze psychiatrische problematiek kent.

De commissie beveelt aan:

1. Om in de (permanente) opleiding van de arrestantenverzorgers hier voldoende aandacht aan te besteden (zonder hen uiteraard tot psychiatrisch verpleegkundige te maken).
2. bij- en nascholing te organiseren voor de arrestantenverzorgers over actuele maatschappelijke ontwikkelingen die verband kunnen houden met de arrestantenzorg (bijvoorbeeld GHB gebruik, psychiatrische patiënten in de politiecel etc.).

7.2 Huisregels

Bij ieder complex zijn (in diverse talen) de huisregels voorhanden. Deze worden bij binnenkomst van de arrestant overhandigd.

7.3 Kwaliteit en kwantiteit voedsel

De commissie is door de inspecties overtuigd geraakt van afdoende kwaliteit en kwantiteit van het voedsel. Er is voldoende afwisseling en differentiatie in het voedsel voor verschillende religieuze stromingen. Wel heeft de commissie geadviseerd om nadere richtlijnen op te stellen voor het verstrekken van maaltijden bij vervoer. Bij het opstellen van deze richtlijnen dient afstemming plaats te vinden met andere instanties, waaronder de rechtbank, Huis van Bewaring etc. zodat voorkomen wordt dat een arrestant (te) lang geen eten of drinken krijgt.

7.4 Persoonlijke hygiëne

Er zijn naar mening van de commissie, voldoende veilige producten aanwezig voor persoonlijke hygiëne van de arrestant. Deze liggen netjes en overzichtelijk in voorraadkasten.

7.5 Kleding

Voor het aandragen van schone kleding is de arrestant grotendeels afhankelijk van het thuisfront. Er zijn geen schone onderbroeken of andere kledingstukken voorradig. Een papieren overall is voorhanden, wanneer gevreesd wordt dat een arrestant met zijn eigen kleding een gevaar voor zichzelf kan vormen.

7.6 Ontspanning

In het complex in Venlo is een recreatieruimte aanwezig, waarin een televisie staat. Deze wordt uitsluitend bij vreemdelingen aangeboden. De 'gewone' arrestant zal door middel van lectuur, 2 maal per dag luchten (eventueel roken) en de dagelijkse hygiëne en het eten/drinken zich moeten vermaken.

7.7 Luchten

Het luchten vindt normaliter twee maal per dag plaats (30 minuten). Mocht het rustig zijn, kan het voorkomen dat iemand extra gelucht kan worden. Zoals door de commissie meerdere malen geconstateerd zijn de luchtplaatsen niet altijd schoon.

7.8 Medische zorg

Op afroep is er voldoende medische verzorging aanwezig. Indien een arrestant eigen medicatie bij zich heeft, wordt deze nooit verstrekt zonder de arts te raadplegen. De arts kan vervolgens dezelfde, maar nieuwe medicatie verstrekken. Indien de arts de medicatie afkeurt of niet vertrouwt, gaat deze bij de eventuele andere bezittingen van de arrestant in de preciosa zak., welke wordt meegegeven bij het verlaten van het complex. Alle handelingen omtrent het verstrekken van medicatie worden in het registratiesysteem bijgehouden. De verzorger kijkt te allen tijde of de medicatie correct wordt ingenomen.

Bij de eerste inspectie bij de rechtbank te Maastricht constateerde de commissie dat de medicatie voor ingeslotenen voor iedereen zichtbaar en toegankelijk op de vensterbank lag. Dit is later aangepast.

Bij de inspectie van het cellencomplex Maastricht in het eerste kwartaal werd door de commissie gesignaleerd dat, hoewel de voorraad medicatie zich bevindt in een afgesloten kluis welke uitsluitend te openen is door de groepschef en de arts, de dagelijkse dosis medicatie in een open lade ligt. De commissie heeft dan ook dringend geadviseerd om ook de dagelijkse dosis medicatie afgesloten te bewaren.

In het cellencomplex te Roermond werd als eerste een nieuwe methode voor medicatie opslag en uitgifte door de commissie gesignaleerd, waarbij de voor arrestanten bestemde medicatie per dag door de apotheek in kant en klare mappen wordt aangeleverd. Deze mappen gaan op dag van de week per celnummer in een ordner. Verouderde medicatie wordt in een afgesloten kast opgeslagen. Deze methode werd later in Venlo ook toegepast en de commissie heeft geadviseerd dit overal in te voeren.

In Roermond heeft de commissie met betrekking tot de medicatie opslag geadviseerd om de in een koelkast aanwezige medicatie voor diabetici te verplaatsen en niet samen met levensmiddelen in een voor ieder vrij toegankelijke koelkast te bewaren.

7.9 Aandacht c.q. protocollen voor specifieke doelgroepen

Vrouwen

Vrouwen worden separaat gelucht en zoveel als mogelijk door een vrouwelijke politieambtenaar gefouilleerd. Daarbij zijn mannelijke ambtenaren niet alleen met vrouwelijke arrestanten.

Minderjarigen

Per 1 mei 2013 is een nieuwe richtlijn minderjarigen van kracht geworden. In het derde kwartaal is hier specifiek naar gevraagd. De commissie heeft vastgesteld dat de oude regeling minderjarigen goed bekend is, echter de wijze van uitvoering naar eigen inzicht wordt nageleefd. Niet overal is men op de hoogte van de nieuwe richtlijn behandeling minderjarigen. Bij inspecties in het vierde kwartaal bleek dat er inmiddels wel zoveel mogelijk conform de nieuwe richtlijn wordt gewerkt.

Drugsverslaafden, o.a. GHB en arrestanten met psychische problematiek

In Maastricht is de procedure als volgt: Indien het voorkomt dat een psychiatrische of verwarde patiënt ingesloten dient te worden, wordt een GGD-arts ingeschakeld. Aan hem of haar de inschatting of de crisisdienst dient te worden ingeschakeld. De dienstdoende hulpofficier wordt altijd in kennis gesteld en betrokken in het proces. In tegenstelling tot de procedure in het cellencomplex Roermond, worden deze type arrestanten per definitie in een observatiecel ingesloten.

Navraag naar een GHB-protocol leverde vragende blikken op bij de twee bevraagde arrestantenverzorgers. Er is niets meer bekend dan de procedure van het inschakelen van een GGD-arts. Er worden geen opleidingen of cursussen georganiseerd, slechts een enkele instructie vanuit de GGD. De verzorgers waren wel op de hoogte van het bestaan van speciale cellen in de randstad voor de opvang van psychiatrische patiënten (*noot secretariaat: zogeheten Spoedeisende Psychiatrische Onderzoeksruidten SPOR*), maar deze zijn er hier in de buurt niet. De dienstinstructies die wel voorhanden waren dateerden uit 2004. Al met al kreeg de commissie de indruk dat de verzorgers niet (volledig) op de hoogte waren van de ernst en het effect van een drug als GHB en zijn zij niet overtuigd geraakt van een op to date kennisniveau. Zie tevens 7.1

Het totaal oordeel van de commissie over de bejegening van arrestanten kan worden samengevat als **voldoende**.

8. BEVINDINGEN VAN ARRESTANTEN

In 2013 zijn uiteindelijk gesprekken gevoerd met 5 arrestanten. Meerdere malen is door de commissie besloten af te zien van een gesprek (o.m. met vreemdelingen die geen Engels spreken, geen onnodige stress voorafgaand aan bezoek rechter of de verzorgers schatten in dat er niemand in staat was om geïnterviewd te worden). Deze 5 personen waren allemaal mannen, drie ervan minderjarig (16 jaar). Over het algemeen waren ze tevreden over de verzorging en bejegening door de arrestantenverzorgers. Een enkeling was niet te spreken over zijn aanhouding (in aanwezigheid van zijn 2 jonge kinderen), vond het brood niet lekker (taai), en de luchtplaats koud en klein. Wat opviel was dat alle minderjarige jongemannen niet op de hoogte waren van het bestaan van een speciaal voor hen aangewezen verzorger.

In de ophoudkamers waren ten tijde van de inspecties geen personen ingesloten.

Bijlage 1: Overzicht van de inspectiebezoeken in 2013

Datum inspecties	Cellencomplex/ ophoudkamers	Extra aandachtspunt
4 februari 2013	Ophoudkamers Kerkrade en Vaals	<ul style="list-style-type: none"> • Oneigenlijk gebruik politiecellen
4 maart 2013	Cellencomplex Heerlen	
5 maart 2013	Cellencomplex Roermond	
6 maart 2013	Cellencomplex Rechtbank Roermond	
11 maart 2013	Ophoudkamers Venlo-centrum en Tegelen	
15 maart 2013	Cellencomplex Maastricht	
4 april 2013	Cellencomplex Venlo	
6 mei 2013	Cellencomplex Maastricht	<ul style="list-style-type: none"> • Medicijngebruik • Verslavingsproblematiek
13 mei 2013	Cellencomplex Roermond	
16 mei 2013	Cellencomplex Rechtbank Maastricht	
24 mei 2013	Ophoudkamers Weert	
27 mei 2013	Cellencomplex Rechtbank Roermond	
6 juni 2013	Cellencomplex Heerlen	
20 juni 2013	Ophoudkamers Blerick en Helden. Cellencomplex Venlo	
25 juni 2013	Ophoudkamers Landgraaf, Brunssum en Hoensbroek	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe richtlijn /behandeling en registratie minderjarigen
9 augustus 2013	Cellencomplex Venlo	
21 augustus 2013	Cellencomplex Maastricht	
22 augustus 2013	Cellencomplex Rechtbank Maastricht	
27 augustus 2013	Cellencomplex Roermond	
11 september 2013	Cellencomplex Heerlen	
16 september 2013	Cellencomplex Rechtbank Maastricht	
19 september 2013	Ophoudkamers Leudal-Maasgouw	<ul style="list-style-type: none"> • Bejegening arrestant • Algemene hygiëne pand • BHV-plannen • Registratie BHV • BHV oefeningen
24 september 2013	Ophoudkamers Stein, Geleen en Sittard	
21 oktober 2013	Cellencomplex Rechtbank Roermond	
22 oktober 2013	Cellencomplex Venlo	
29 oktober 2013	Cellencomplex Heerlen	
30 oktober 2013	Cellencomplex Rechtbank Maastricht	
4 november 2013	Ophoudkamers Venray, Horst	
12 november 2013	Ophoudkamers Gennep	<ul style="list-style-type: none"> • Bejegening arrestant • Algemene hygiëne pand • BHV-plannen • Registratie BHV • BHV oefeningen
18 november 2013	Cellencomplex Maastricht	
26 november 2013	Cellencomplex Rechtbank Maastricht	
28 november 2013	Cellencomplex Roermond en ophoudkamers Roermond	
3 december 2013	Ophoudkamers Echt-Susteren/Roerdalen	

BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN DE VERGADERINGEN IN 2013

Datum vergadering	Onderwerpen agenda
7 januari 2013	Verkiezing voorzitter en vicevoorzitter; organisatie en ondersteuning van de CTA Limburg; afspraken over inspectieteams; inventarisatie inspectielocaties; communicatie tussen korpsleiding en CTA Limburg; voortgang landelijk overleg; ervaringen laatste inspectieronde.
18 maart 2013	Kennismaking referent arrestantenzorg eenheidsleiding; jaarverslag 2012; wijziging ambtsinstructie; voortgang landelijk overleg; ervaringen laatste inspectieronde; sollicitatie.
18 juni 2013	Handreiking gebruik arrestantencomplex; stukken KMO GHB-verslaafden en minderjarigen in politiecellen; terugkoppeling gesprek Rechtbank Limburg; voortgang landelijk overleg; ervaringen laatste inspectieronde.
25 september 2013	Regeling vergoedingen commissies politie 2013; reactie op aanbevelingen; werving nieuwe commissieleden; landelijk centrum CTA; ervaringen laatste inspectieronde.
4 december 2013	Brief korpschef aan politiechefs inzake adviseurschap leden commissie; nieuwe werkwijze opvang verwarde personen; werving nieuwe commissieleden; landelijk centrum CTA; ervaringen laatste inspectieronde; terugkoppeling oefening cellencomplex Roermond; voorstel nieuwe inspectieopzet.